

IZHAJA VSAK DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične šte. se prodajajo po 3 nvč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici. Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele šte. po 5 nvč. (10 stot.)

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm. osmrtnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnjaja vrsta K 2. Mali oglasi po 4 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. Plačljivo in tožljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

„V edinosti je moč!“

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbo brez dopolne naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljske izdanje „EDINOSTI“ stane: za celo leto Kron 5.20, za pol leta Kron 2.60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročnino, oglašje in reklamacije pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 20 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila Tiskarna „Edinost“, vpisana zadruga z omejenim poročstvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 20.

Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON 31. 11-57.

Atentat na komisarja Skerleca.

Atentator aretiran. - Komisar Skerlec lahko ranjen.

BUDIMPEŠTA 18. (Kor.) Ogrski brzojavni korespondenčni urad poroča iz Zagreba: Atentator se ni izvršil pred cerkvijo Sv. Marka, ampak pred katedralo na takozvanem Kapitolju. Kraljevski komisar Skerlec je med atentatom obvaroval hladnohrvnost in mir. Kljub poškodbam je šel sam in celo peš k nekemu avtomobilu in se nato odpeljal v bolnišnico, kjer so mu rano obvezali; vendar pa bolnišnice še ni zapustil, ker pride eventualno lahko do manjšega krvavljenja. Krogijo so zdravili takoj potegnili iz ranjenčeve roke.

BUDIMPEŠTA 18. (Kor.) Ogrski korespondenčni urad poroča iz Zagreba: Atentat se ni izvršil pred cerkvijo Sv. Marka, ampak pred katedralo na takozvanem Kapitolju. Kraljevski komisar Skerlec je med atentatom obvaroval hladnohrvnost in mir. Kljub poškodbam je šel sam in celo peš k nekemu avtomobilu in se nato odpeljal v bolnišnico, kjer so mu rano obvezali; vendar pa bolnišnice še ni zapustil, ker pride eventualno lahko do manjšega krvavljenja. Krogijo so zdravili takoj potegnili iz ranjenčeve roke.

ZAGREB 18. (Kor.) Atentatorja je policija in običnostvo takoj prišlo. Bil je takoj odpeljan na policijo, kjer je pri zaslišanju izjavil, da piše Stefan Doljčić, pristojen v Lud brig na Hrvaškem, 23 let star, katoliške vere in plesarski pomočnik. Iz Amerike, kjer je poprej delal, je dospel šele včeraj v Zagreb in sicer s trdnim namenom, da umori kraljevskega komisarja, pa naj bo kdor hoče. Prišel je na to idejo valed pisanja hrvaških listov v Ameriki. Vest o atentatu je vzbudila povsod veliko ogorčenje.

BUDIMPEŠTA 18. (Kor.) O atentatu na kraljevskega komisarja barona Skerleca v Zagrebu se še poroča: Atentator se je preril skozi policijski kordon in ustrelil na komisarja iz daljave par korakov. Krogija je zadela desno gornjo laketo in napravila nenevarno rano v mesu. Kost ni bila ranjena.

ZAGREB 18. (Kor.) Vsi listi prinašajo obširne podrobnosti o atentatu na komisarja, a brez vsakih opask o vzrokih in eventualnih posledicah atentata. Le dva lista delata v tem oziru izjemo. „Agrar Tagblatt“ obsoja atentat kot čin človeka, ki si ni v svesti, kaj je storil in izjavlja, da Skerlec ni imel sovražnikov, ampak si je v Zagrebu pridobil še simpatije, „Srbobran“ pa pravi, da nesrečni atentat ne bo vplival na spravo pogajanja.

ZAGREB 18. (Kor.) Stanje komisarja Skerleca je popolnoma zadovoljivo. Cesar je zahteval natančnih podatkov o atentatu.

ZAGREB 18. (Kor.) Preiskava proti Stefanu Doljčiću se z mrzlično naglico nadaljuje. Gotovi momenti govorijo na to, da je Doljčić emisar več

političnih organizacij ameriških Hrvatov.

ZAGREB 18. (Izv.) K atentatu na kraljevega komisarja Skerleca se še poroča: Atentator se je pustil po činu brez vsakega odpora prijeti od policije. Ko so ga prišli, je zaklical: „Živela Hrvatska“. Množica je bila popolnoma mirna. Krogija je ranila tudi nekega blizu kraljevega komisarja Skerleca stoječega majhnega otroka. Kraljevi komisar je zgubil zelo mnogo krvi, vendar je bilo njegovo stanje popoldan ugodno. Spal je skoraj cel popoldan.

Turčija grozi z vojno.

CARIGRAD 18. (Kor.) Kakor se zatrjuje, je Turčija v svoji notni na velevlasti izjavila, da bi bila lahko pristojna, da prekorači reko Marico in napove Bolgarski celo vojno. Govori se, da besedilo note ni za vse velesile enako.

CARIGRAD 18. (Kor.) „Tanin“ govori o težavnem položaju Turčije, ki mora še vedno vzdrževati svojo armado, dočim se balkanske države razorožujejo in priporočajo Porti, naj takoj zahteva od Bolgarske rešitev drinopoljskega vprašanja, jej predloži svoje zahteve in izsilil podpis protokola. Če se Bolgarska ne spametuje, bo Turčija že našla sredstva, da izsilil svoje zahteve.

CARIGRAD 18. (Kor.) Kakor poroča „Tanin“, so se grški prebivalci Dedeagača, ko so izvedeli, da bodo glasom mirovne pogodbe grški vojaki morali zapustiti Dedeagač, obrnili na grškega poveljnika s prošnjo, naj ne zapusti mesta. Poveljnik je odgovoril, da je nemogoče ugoditi tej zahtevi, vendar pa se je obrnil do poveljnika turških čet v Dimotiki in ga naprosil, naj po odhodu Grkov iz mesta vzame on v svoje varstvo grško in turško prebivalstvo v Dedeagaču in okolici. Poveljnik grških čet bo turškega poveljnika dve uri pred odhodom grških čet o tem obvestil, tako da bodo Turki Dedeagač lahko takoj zasedli.

LONDON 18. (Izv.) V tujakšnih političnih krogih vlada mnenje, da stoji turška vlada popolnoma pod vplivom častnikov posebnosti pa Enver-bega. Vlada sama je brez vsake moči, ter bo morda radi tega prisiljena, Bolgarski pod pretezo bolgarskih grozodejstev napovedati vojno. Bolgarska se je obrnila na velevlasti s prošnjo za pomoč, vendar pa je skrajno dvomljivo, da bo imel ta klic na pomoč kak uspeh.

Na finančni pritisk velevlasti na Turčijo po mnenju londonskih krogov niti misliti ni, ker so velevlasti glede tega vprašanja needine, še manj pa na kakšno ekspedijo mednarodnih čet. Možna bi bila edino le samostojna ruska akcija, ki bi jo izvedlo črnomorsko vojno brodovje. Vendar se zdi, da se tudi to ne bo dalo doseči, ker trozveza najbrž ne bo privolila v kako separatno akcijo Rusije. Vojna napoved Turčije Bolgarski bi pomenjala radi tega skrajno nevarnost za celo Evropo.

Drinopoljsko vprašanje.

KOLIN 18. (Izv.) „Kölnische Zeitung“ meni, da nobena velesila ni dosti voljna

Pavel Challis je skril svoj obraz v rokah in zajokal, kakor pač le more jokati človek za svojim neomadeževanim imenom in za svojo izgubljeno častjo.

Lord Allardyce mu je dobrosrčno položil svojo roko na ramo.

— Ne jokaj — je dejal. — Solze še niso nikomur pomagale iz zadrege. Kakor sem mogel posneti iz vedenja onega svojega berolinskega znanca, da me je vprašal po mademoiselle Fay le zato, da bi mi namignil, da bi se stvar kako zakrila.

— Kaj morda misliš, da bi je policija ne zasledovala več, ko bi poizkusil njo, svojo soprogo, spraviti kam od tod?

— Da, to mislim.

— Potemtakem storim to še to noč — polkovnik mi bo dal dopust.

— Ne verjamem, da bi se branila. Omeni jej samo Breguetovo ime, in mislim, da bo zadostovalo, da se ne bo upirala. Poizkusi, morda izveš od nje vse, Challis. Vedel boš potem bolje, kaj ti je storiti z njo — če ti prizna vse.

Stisnila sta si roke in se poslovila. Lord Allardyce se je vrnil k svoji soprogi in tačči, ki ste ga obsuli s tisoči vprašanji, zakaj se je zamudil tako dolgo, stotnik Challis pa je odšel naravnost k polkovniku, da si izprosi dopust.

— Upam, da ni nič neprijetnega — da

Bolgarji dejansko pomagati, da pride zopet v posest Drinopolja. Zato se v Nemčiji bližnji dogodki s skrbjo opazujejo, tembolj, ker se Turčija pripravlja na to, da zasede tudi starobolgarsko ozemlje. V Bolgariji vlada sovražno razpoloženje zlasti proti Rumuniji. Zdi se, da se stranke zjednajo v znamenju revanšne politike.

Boj z bolgarskimi četami.

SOLUN 18. (Kor.) Močna četa bolgarskih komitašev je v okolici Melnika napadla neki grški oddelček in mu prizadela velike izgube. Tudi poveljnik oddelka je padel v boju. Grki so pričeli četo takoj zasledovati in so jo popolnoma uničili.

V albanskih krajih in Makedoniji je mirno.

BELGRAD 18. (Izv.) Z ozirom na dunajske vesti o uporih v Albaniji se na poučenih mestih konstatira, da so se poizkusi pobuniti severne Arnavte, posebno Miridite, popolnoma izjalovili. Na vsem srbsko črnogorskem ozemlju vlada največji mir. Krog reke Mata so tuji agenti organizirali manjše čete, od katerih pa niti ena ni prodrla v srbske kraje. Grožnje z bolgarskimi četami so istotako čisto brez vsakega učinka, ker se doslej niti eni bolgarski četi ni posrečilo priti čez mejo in se tudi ne bo. Prebivalstvo v novih krajih je pa popolnoma mirno.

Vprašanje Egejskih otokov rešeno?

BERLIN 18. (Izv.) „Berliner Tagblatt“ javlja iz Rima: Grška je dobila že pozitivno zagotovilo velesil in posebno Italije, da dobi Grčija vse Egejske otoke, razum otokov Imbros in Tenedos, ki ležita pred Dardanelami.

Grki vpepelili več bolgarskih vasi.

SOFIJA 18. (Izv.) Po poročilih poveljnika četrte armade, so grške čete, ki so se vračale iz okraja Pečovo, zažgale vse v tem okrožju ležeče vasi ter so odpeljale s seboj vso živino in približno sto ljudi.

Sprememba v avstrijskem bucareškem poslanstvu.

BUKAREŠT 18. (Izv.) Bukareški avstrijski poslanik princ Fürstenberg se je baje izrazil, da bo po poteku svojega trimesečnega dopusta zapustil Bukarešt in prevzel kako drugo diplomatsko mesto.

Splošno razširjeno domnevanje, da je Avstrija resignirala na svojo zahtevo po reviziji bucareške mirovne pogodbe, se mora označiti za prenapljeno.

Ratifikacija bucareške mirovne pogodbe.

BUKAREŠT 18. (Kor.) Uradni list priobčuje kraljevski dekret, ki proglašja ratifikacijo bucareške mirovne pogodbe.

Praznovanje cesarjevega rojstnega dne v Ischlu.

ISCHL 18. (Kor.) Cesar je sprejel danes ob 8 in pol dopoldne svoj hčerki, princesinjo Gizelo bavarsko in nadvojvodinjo Marijo Valerijo, kakor tudi vse tujke se mudče člane cesarske hiše, ki so prišli čestitati cesarju k njegovemu rojstnemu dnevu.

Cesar je nato ob 9 prisostvoval sam maši v cesarski vili, katero je bral župnik Stadler.

Povodom cesarjevega rojstnega dne je vse mesto v zastavah in po ulicah se vale velikanske množice ljudstva že od zgodnjih jutranjih ur.

ni kaka nesreča, zaradi katere bi moral odpotovati — je rekel polkovnik prijazno.

— Ne. Zaradi svoje soproge moram odpotovati.

— Upam, da gospa soproga vendar ni bolna?

— Ne. Toda odpotovati mora nemudoma — je jecjal nesrečni soprogo zmeden, da polkovnik ni vedel, kaj naj bi mislil o njem.

— Kje je gospa? — je vprašal stotnik Challis vstopivši služkinjo, ko je prišel domov.

— Šla je od doma, gospod stotnik — je odgovorila služkinja.

— Kam?

— Ne vem, gospod stotnik. Pošljem kuharico; morda ve ona kaj — je rekla služkinja.

Služkinja je odšla in prišla je takoj nato kuharica k stotniku in se ni malo prestrašila, ko je zagledala njegov strogi obraz.

Povedati ni vedela dosti. Gospa je sedela v isti sobi, kjer jo je zapustil stotnik. Prišel pa je neki dečko, ki je prinesel pismo zanj.

— Rekla je, da ni nikakega odgovora na pismo, in deček je tudi že odšel.

— No, in potem?

— Gospa je nato odšla.

Odkritje cesarjevega spomenika v Johannisbadu.

PRAGA 18. (Kor.) Dne 16. t. m. se je vršilo v Johannisbadu pri Trutnovu slavnostno odkritje cesarjevega spomenika. Slavnost je prisostvovala na stotine domačinov in letoviščnikov.

Novi tajni sveinik.

DUNAJ 18. (Kor.) Kakor poročajo listi, je podelil cesar svojemu telesnemu zdravniku dr. Kerzlu, dostojanstvo tajnega svetnika.

Letošnji avstrijski manevri odpadejo. Uvedba dvoletne vojaške službe.

DUNAJ 18. (Izv.) Cesar je odredil z odločbo z dne 16. t. m., da imajo odpasti vsi napovedani manevri razum manevrov na južnem Češkem in razum vaj v 3. in 5. armadnem zboru. Vsi k odpadlim manevrom vpoklicani rezervniki se takoj odpustijo. Istočasno je odredilo vojno ministrstvo, da se odpusti vse moštvo tretjega letnika, ki še služi. Njih število znaša približno 80 000 mož. Ti odpusti pomenijo prvo stopnjo k uvedbi dvoletne službe.

Prestolonaslednik — generalni inspektor vse avstrijske armade.

DUNAJ 18. (Kor.) Listi poročajo z vso sigurnostjo, da bo imenoval cesar prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda generalnim inšpektorjem celokupne avstro-ogrske armade.

DUNAJ 18. (Izv.) Cesar je izdal danes lastnoročno pismo, s katerim imenuje prestolonaslednika Franca Ferdinanda generalnim inšpektorjem celokupne armade. Vojaška pisarna prestolonaslednika se bo odsej imenovala: „Pisarna generalnega inšpektorja celokupne armade“.

Važen odlok za poštarje in poštarice.

DUNAJ 18. (Kor.) Trgovsko ministrstvo je bilo od cesarja pooblašeno, da izda poseben odlok, ki določa, da so za poštarje in poštarice pri preračunavanju službenih dobe za odmero pokojnine, veljavne iste določbe kakor za državne uradnike. Ta odredba stopi že s 1. septembrom v veljavo.

Povodenj na Češkem.

PRAGA 18. (Izv.) Radi dolgega deževja ste izstopili reki Vitava in Laba iz svojih strug. Lokalne železnice, ki ležijo na teh rekah, so radi popraviljanja ustavile začasno svoj promet.

Čin blaznega.

DUNAJ 18. (Izv.) K včerajšnjem umoru se še poroča: Umor se je zgodil v gardni vojašnici. Ustreljena dama je bila prijateljica (priležnica) umorjenega častnika in je identična z ogrsko grofco Irmo Bolza iz stare obubožane ogrske rodovine. Stotnik in atentator, ki sta bila prepeljana v bolnišnico, ležita še danes v popolni nezavesti. Ta umor vzbuja tukaj veliko senzacijo.

Kolera.

SARAJEVO 18. (Izv.) Mestni okoliš Brčko in 10 km. oddaljena vas Ostra Luka sta od kolere izločirana. V Ostri Luki so za kolero umrle štiri osebe. V Hanu Bula-tovci je za kolero zbolelo šest oseb, ena je umrla. V okolici Gornje Tuzle sta se zopet pojavila dva slučaja, eden s smrtnim izidom. V Gračanici se je konstatiral en slučaj.

SARAJEVO 18. (Izv.) Kolera se zelo razširja. Tudi v zvojniškem okraju kolera

— In ni ničesar naročila?

— Ne.

Trinštirideseto poglavje.

Kaj je videla lady Geraldina.

Za Pavla Challisa je bilo zastoj, da bi bil iskal še tisti večer svojo ženo.

— Misli si je sam pri sebi, da pač nikakor ne kaže, da bi objavil njen beg; čakati je treba do jutra, si je dejal, in gledati potem, da se najde brez hrupa.

Ukazal je služinčadi, naj gre k pokoju, sam pa je odšel k svojemu svaku.

— Kaj se je zgodilo? — je vprašal lord Allardyce prestrašeno.

— Da, odšla je!

— Ne da bi bila zapustila kako pismo ali sporočilo?

— Ničesar.

Pavel Challis je v svoji bolesti izkusil, kako težko in mučno je tako čakanje. Z bojaznijo je lovil na ulica vsak šum, vsak korak v hiši, in komaj se je zdanilo zjutraj, je odšel k mrs. Trentovi.

Toda mrs. Trentova mu ni mogla pomagati. Dore ni videla in tudi ni čula nič o njej. Tudi Marija Lesours mu ni mogla podati nikakih pojasnil.

Dora je izginila, in zastoj je bilo vse polzvedovanje njenega obupanega soproga. (Dalje.)

PODLISTEK.

Izobčenka.

Kriminalni roman.

iz angleščine prevel Ivan Dolenc.

Dva in štirideseto poglavje.

Izginila je.

— Seveda je bil Leonard Hastings prepričan, da je mrtva, ko je zasnubil mis Puddovo — je rekel stotnik.

— Prepričan sem, da jo je imel za mrtvo — je rekel lord Allardyce, ki seveda ni vedel, kako globoko je padel njegov prijatelj, ko je posegel po tem obupnem sredstvu, da bi si pomagal iz silne zadrege.

— Povedati mi nikdar ni hotel, kaj je izvedel o Fay. Vem pa, da jo je zapustil namenoma. Prosil me je, naj ga ne povprašujem o tem, in mislil sem, da stvar že izvem sčasoma. Omamljen sem bil — imeli so me za norca, je rekel samo. Drugega nisem slišal nič več. Po nekaj mesecih pa je prišel potem oni strahovit škandal — prekinjena poroka in beg ubogega Leonarda Hastingsa.

— Kaj naj torej storim sedaj? — je vprašal stotnik Challis.

— Izmisli si moraš kak izhod iz te zagate. Odpravi jo iz Angleškega.

napreduje. V Bosanskem Brodu se potiki preiskujejo. Dozda je umrlo v celi Bosni nad 20 oseb. Pojavil se je tudi pegasti tifus.

ZAGREB, 18. (Izv.) (Oficijelno). V Prugah pri Zemunu je 9 letna deklica obolela na koleri, za njo pa še štiri druge osebe. V Martincih pri Mitrovici sta oboleli dve osebi. V Novem Sadu na Ogrskem se je konstatiral en slučaj kolere.

BUKAREŠT, 18. (Izv.) Kolera se zelo razširja. — Dozda je nad 1000 oseb umrlo.

Pogreb Avgusta Bébela.

(Izvirno poročilo)

Curih, 17. avgusta.

Z vsa silo je uprl solnce danes svoje žarke na Curih. Socialna demokracija je bila zadovoljna na lepem vremenu po tolikem slabem. Deževalo je že precej časa in v deževnem vremenu so pripeljali pred par dnevi sem zemaške ostanke voditelja socialnodemokratske stranke v nemškem državnem zboru. Danes pa je nebo milo njim, ki so prihili sem iz Švice, Nemčije, Francije in Avstrije, in od druge, da izkažejo poslednjo čast svojem učitelju-prvoboritelju. Ležal je na mrtvaškem odru v Ljudski hiši, častno stražo so oskrbovale večinoma ženske, pač iz hvalečnosti za boje, ki jih je vodil Bebel za njihove pravice. Nepregledna množina vencev je polnila velikansko dvorano, na katere sredi je ležal v navadni leseni krsti mož, ki se je povselp od navadnega strugarja do politika, pisatelja, ki ga ob mrti častijo tisoči in tisoči. In res je nepregledna vrsta ljudi, ki se prihajajo poslavljati zadnjč od mojstra. Posebno švicarji domačini tu iz Curiha obstajajo pred krsto in marsikatero oko se solzi strme v ono blede lica med rudečimi nageljni. Poznali so ga osebno in ljubili. Gospodje v cilindrih in navadne ženske iz ljudstva prinašajo cvetke, ki jih polagajo pred in okoli mrtvaškega odra. Kmalu popoldne se začne zbirati trume občinstva, na velikem zelenem travniku pred Ljudskim domom kar mrgoli tisoči. Na treh krajih se zbirajo vrste. Pred univerzo je zapel socialnodemokratski pevski zbor dve želostinki; nato se točno ob dveh začetja pomikati sprejeto, ki se ga je udeležilo kakih 10.000 ljudi. Moških in žensk, ki nosijo vece z napis v vseh jezikih, je nad 800. Zastav je nad 300 in 3 godbe. Na pokopališču je govorilo več govornikov, istotako tudi na velikanskem travniku poleg ljudskega doma. Ko to pšsem, navdušuje ljudstvo za ideale umrlega politika avstrijski socialist Renner. Za njim bo italijansko govoril tukajšnjim Italijanom (ki jih je tu nad 4000), italijanski socialist De Falco.

Bebel je bil tu posebno priljubljen, ob jezeru je imel bivši strugar svojo vilo, a navada mu je bila, da je vsak dan na javnih klopih ljudskih šetališč čital liste. Poznali so ga vsi. Čudil se bo morda kdo, da je bil Bebel tako rad v Švici, a še bolj čudno je, da se ni nikdar vmešaval v švicarsko politiko. Zdelo bi se, kakor da je vse odobral in da bi bilo škoda kaj spremeniti. Ba je niti svetovati ni hotel, niti tedaj, če so ga zato vprašali prijatelji, kljub temu, da je prav dobro poznal tukajšnje razmere, v katerih je takorekoč živel.

Za nemško socialno demokracijo je Bebelova smrt velikanska izguba. Govorniki sami trdijo, da je nenadomestljiva. Je bil pač mož, ki je mnogo pretrpel in žrtvoval za svoje ideale. S svojimi spisi si je pripravil lepo premoženje, katerega del je zapustil nemški socialnodemokratski stranki. Tudi je zapustil tej stranki izključno pravico izdajanja njegovih del. V svojem najbolj znanem delu „Zna in socializem“ se zavzema za emancipacijo žene; kljub temu je jako ljubil družinsko življenje. V oporoki je izrazil željo, naj njegov pepel potem, ko se truplo seže, pokopljejo v družinski grob poleg trupla njegove žene. To se izvrši ravnokar.

Socialna demokracija žaluje ob grobu enega svojih največjih, če ne največjega moža. Niti Marx, niti Lasalle nista bila tako blizu delavcem, kakor ravnokar umrli strugarborlec za delavske pravice, Bebel. Pomemben se mi je zdel zato napis na vencu tukajšnjih ruskih socialistov-revolucionarjev: „Samo z borbo dosežemo pravico“. Boril se je Bebel in vodil boj socialne demokracije v Nemčiji. Kdo bo njega vreden naslednik in če ga bo dosegal: to skrbi danes socialno demokracijo.

Kongres narodnih strokovnih organizacij.

Nadaljne resolucije.

Položaj delavstva in uslužbencev vseh strok.

Resolucija predlagana po g. dr. Josipu Mandiču:

V spoznavanju, da je slovenski narod po svoji pretežni večini maloagrararen narod; da naraščajoča industrija priteguje nase vedno večje mase, ki jih poljedelstvo ne more več preživljati; da se vsled tega množe vrste ne-kvalificiranega industrijalnega delavstva; da nove razmere, ki tako nastajajo, spravljajo kulturno zaostalega delavca v odvisnost od tujega kapitala, ki v mešanih krajih tlači

slovenskega delavca ne samo gospodarsko, temveč ga tudi v narodnem pogledu demoralizuje; da vsled izpodirivanja domačega delavstva postaja za slovenskega delavca in uslužbenca narodno vprašanje v vedno večji meri krušno vprašanje; da je torej potrebno, da si išče slovenski delavec in uslužbenec pomoči in zaščite v združitvi sebi enakih; proglašajo kongres kot edino sredstvo uspešnega zastopanja stanovskih interesov slovenskih delavcev in uslužbencev proti vsem njegovim izkoriščevalcem kolikor mogoče ozko združitve vseh na narodni podlagi osnovanih nepolitičnih strokovnih organizacij in čim najboljše izvajanje načela skupnosti v vodstvu in enotnosti dejstevovanja.

Ljudsko in strokovno šolstvo.

Resolucija, predlagana po gosp. Ivanu Dimniku:

Zastopniki „Nar. strok. organizacij“, zbrani na kongresu dne 15., 16. in 17. avgusta 1913. v Ljubljani, se izrekajo za sledeči

kulturno-šolski program:

1. Za svobodo otroka, t. j. šola omogočuj, da razvije otrok svobodno svoje zmožnosti in sile, ki spe v njem.

V to svrhu zahtevajo: pouk naj se vrši v materinem jeziku; število otrok v posameznih razredih je čim bolj znižati; ustanoviti je pomožne šole za slaboumne, malo nadarjene, telesno in duševno zanemarjene otroke; odstraniti je olajšave šolskega obiska; preprečiti je izrabljanje otrok pri delu; odpraviti je šolnino in takse ter dati otrokom šolske potrebščine zastopni.

2. Se izrekajo za svobodo učitelja, t. j. skrbeti za to, da dobimo kar najpopolnejše vzgojevalce.

V to svrhu zahtevajo: višjo, akademično izobrazbo učiteljstva, t. j. sedanjí zastareli sistem učiteljšč se izpremeni v pedagoške akademije; pedagoško neodvisnost učiteljstva; neodvisno in svobodno državljanstvo za učiteljstvo; brezskrbno gmočno in gospodarsko stanje učiteljstva.

3. Se izrekajo za svobodo šolske organizacije, t. j. za svobodo staršev, ki pošiljajo otroke v šolo.

V to svrhu zahtevajo: uvedbo splošne in enake volilne pravice v vse zakonodajne zastope; demokracijo in avtonomijo in avtonomijo šolstva.

Naradni nižješolski program:

Glede na slovensko ljudsko šolstvo izjavljamo sledeče:

1. Število javnih ljudskih šol s slovenskim učnim jezikom je se premajhno, ker prihaja preveč Slovencev na eno šolo. Slovenske občine naj delujejo na to, da se njih število opomnoži, povsem abnormalno je njih število na Koroškem in v Trstu.

2. Utravistične šole so smatrati kot protustavne, zato je dolžnost države in nje vlade, da jih odpravi.

3. Na mestih zaselnih šol in ekskurend je ustanoviti javne ljudske šole.

4. Razvoj javnih slovenskih ljudskih šol je se premajhen. Na deželi enorazrednico in v mestu trirazrednico ni smatrati še za popolno in zadostno ljudsko šolo. Slovenske občine naj delujejo na to, da se njih šolstvo povzdigne na kolikor mogoče najvišjo stopnjo kategorije.

5. V krajih, kjer Slovenci vzdržujemo in snujemo svoje zasebno ljudsko šolstvo, je dolžnost države, da nam poskrbi za slovenske javne ljudske šole.

Meščansko šolstvo.

Važnosti meščanskega šolstva ni mogoče dovolj preceniti. Slovenci moramo gledati, da osnujemo čimveč meščanskih šol. V obmejnih krajih kolikor mogoče z žrtvijo posameznih slovenskih občin; na Kranjskem naj pa se izvede § 5. dež. šol. zak. z dne 29. aprila 1873. l. in naj se deluje na izpremembo zakona z dne 19. dec. 1874. v toliko, da iste stroške, ki jih novi dežela za ljudsko šolstvo, prevzame tudi za meščansko šolstvo. — Kot najnujnejše so potrebne meščanske šole v Trstu in Ljubljani.

Strokovno šolstvo.

Glede strokovnega šolstva izjavljajo:

1. Slovenci moramo obrtno šolstvo še bolj razširiti kot dosedaj; v ta namen naj se zasnuejo v vsakem obrtnem kraju, kjer le mogoče, obrtne nadaljevalnice, da s tem dobimo čimbolj izobraženo in strokovno izvečano občinstvo; v Trstu, kot največjem slovenskem obrtnem mestu, naj pa država ustanovi tudi slovensko obrtno šolo.

2. Tudi trgovsko šolstvo se ima pomnožiti; v ta namen je snovati trgovsko-nadaljevalne šole za vajence vsaj v vseh slovenskih mestih; poddržavljenje privatne slovenske trgovske šole v Trstu je pa smatrati kot obče-slovensko zahtevo.

Obče glede strokovnega šolstva je pa potrebno konstatirati:

1. Da je v današnji industrijalni konkurenci neobhodna potreba čim višje izšolanosti, zato je podpirati vsestransko strokovno šolstvo.

2. Čim višje strokovno izšolanje nam omogočuje dostop tudi do vsah višjih mest v uradih, kjer se zahteva strokovno obrtno ali trgovsko izobraženost; trgovcem in obrtnikom pa omogočuje dostop do prvih mest na trgovskem in obrtnem trgu.

3. Gostiti je slovenski strokovni jezik; zato je smatrati šolanje v materinščini tudi v obrtnem šolstvu kot pravilo.

4. Z narodno ekonomskega stališča je smatrati takozvani srednji stan za naš narod neprecenljive važnosti, ker lahko tvori ravno ta stan močno gospodarsko silo našega naroda; zato je delovati z vsa silo na pomnožitev in okrepitev tega stanu v našem narodu. To nam je za sedaj edino nadomestilo za veliko industrijo.

Slovensko vseučilišče.

Kongres zahteva čim najhitrejšo rešitev slovenskega vseučiliškega vprašanja.

Mladinska organizacija.

Resolucija, predlagana po g. Dragotinu Široku.

Z ozirom na nepobitno važnost mladinske organizacije na Slovenskem, ki bi skrbela za vsestransko izobrazbo svojih članov v narodnem, vzgojevalnem in socialnem oziru in bi na ta način pripravljala krepak naraščaj strokovnih organizacij na Slovenskem, naj se sedanjí kongres strokovnih organizacij zavzame za mladinsko organizacijo ter naj izreče svoje priznanje o njeni njeni potrebi ter jej obljubi svojo moralno podporo.

Nalogo pa, glede reformacije z ozirom na razširjenje že obstoječe „Nar. soc. mladinske organizacije“ v Trstu po vsem Slovenskem, naj naloži kongres odboru „Nar. soc. mlad. organizacije“ v Trstu, ki gotovo doseže temvečji uspeh v prosep našega naroda, čim večja bo moralna podpora in agitacija za to mladinsko organizacijo tudi od strani slovenskih strokovnih organizacij samih, ki bi prve žele njene sadove.

Položaj trgovine in industrije.

Resolucija, predlagana po g. dr. Emilu Brezigarju.

V spoznanju, da je naša industrijska, trgovska in plačilna bilanca pasivna; v spoznanju, da je naša brezprimerno pasivna industrijska bilanca glavna provzročiteljica za slovenski narod usodepolnega izseljevanja; v spoznanju, da se more zaježiti izseljevanje edino le potom industrializacije naše domovine in nacionaliziranja naše trgovine; v spoznanju, da imamo veliko rezervo delavskih moči ter da omogočuje toliko geografskega lega, kakor prirodne dobrine naše domovine ustanovitve narodne trgovine in nekaterih industrij; v spoznanju, da je razmeroma uboga naša domovina na kapitalistih; v spoznanju, da se izseljujejo vsakoletni prihranki našega naroda v tujino in sicer:

a) potom kupovanja in industrijskih proizvodov v tujini;

b) potom tuje trgovine;

c) potom zavarovalnic ter

d) politične zveze z Nemci in Italijani;

v spoznanju, da nam ni mogoče ustvariti velike železne in tekstilne industrije; v spoznanju, da nimamo izobraženega trgovskega naraščaja; v teh izvajanjih apelira kongres strokovnih organizacij v Ljubljani na slovenski narod in posebno na naše denarne zavode ter na premožne privatnike:

Trgovina v Trstu, Gorici, Celju, Mariboru, Celovcu in Beljaku naj se nacionalizira;

ves narodni kapital naj se naloži v industrijska in trgovska podjetja na Slovenskem;

naši denarni zavodi in premožni Slovenci naj ustanovljajo na Slovenskem ona industrijska podjetja, ki rabijo mnogo delavskih moči in razmeroma kapitala;

zastavi naj se pot onim kapitalom, ki se izseljujejo v tujino potom zavarovalnic in politične konstelacije;

podpira naj se trgovski naraščaj.

Zadružništvo in samopomoč.

Resolucija, predlagana po g. Milošu Stiblerju.

Zadružništvo tvori važno sredstvo za izboljšanje gospodarskega in v obče družabnega položaja delavskih slojev. Izkušnje mnogih kulturnih narodov dokazujejo, da delujejo v tem smislu posebno uspešno konsumne zadruge, ki tvorijo s svojimi centralnimi organizacijami tudi najzanesljivejšo podlago za zadružno produkcijo. Delovati je torej na to, da se slovensko ljudstvo, osobito slovensko delavstvo pouči o gospodarskih in družabnih koristih konsumnega zadružništva in si pripravi tla za ustanovitev narodne delavske zadružne organizacije.

Naše naloge in cilji.

Resolucije, predlagane po g. Kamilu Černyju.

Kongres priporoča stanovskim društvom, kakor so trgovski sodruštva in drugi, ki imajo več društev istega smotra in cilja v raznih mestih, naj se združijo v celoto po vzoru strokovnih organizacij.

Priporoča vsem stanovskim društvom in organizacijam, naj z ozirom na samopomočno akcijo gledajo na to, da uvedejo podporni fond in redne podpore za svoje člane.

Priporoča Narodni delavski organizaciji in Narodni socialni zvezi, naj si določite svoj delokrog in svoja stremjenja uredite tako, da se njuno delo ne bo križalo.

Pozivlja delavce in uslužbence vseh strok, naj se z zaupanjem oklenejo svojih stanovskih organizacij, ker le na tak način jim je mogoče pokazati svojo zavednost in braniti svoje interese. Slovenski delavci, delavke in uslužbenci vseh strok spadajo le v slovenske stanovske organizacije.

Izreka željo, naj slovenske narodne strokovne organizacije združene v strokovnem svetu, vstopijo v solidarni stik s češkimi narodnimi in socialnimi strokovnimi organizacijami.

Priporoča organizacijam, naj posvete kolikor mogoče največ moči izobraževalnemu delu med svojimi člani.

Socialno zakonodajstvo.

Resolucija, predlagana po dr. Josipu Mandiču.

Obrtni zakon, kakršen je sedaj v veljavi, ne odgovarja duhu časa in potrebi delavskega ljudstva. Zahtevamo torej zlasti, naj se preuredi določbe glede službenega razmerja in odpovedi med delodajalci in delojemalci, naj se uvede dnevni delavni čas za one industrijske delavce in vse industrijske obrate ter naj se enkrat že odpravi krivičnost sedaj obstoječih poslovnih redov.

Socialno zakonodajstvo in zlasti zakonodajstvo o bolniških blagajnah, o zavarovanju delavstva proti nezgodam, o starostnem zavarovanju, o zavarovanju za brezposelnost in onemoglost industrijskega delavstva smatramo ne le kot eno najvažnejših socialnopolitičnih vprašanj, temveč z ozirom na malostevilnost in socialno sestavo slovenskega naroda naravnost kot eminentno narodno vprašanje. Pozivljamo torej vse narodne poslance brez razlike naziranja in strankarske pripadnosti, naj zastavijo vsa parlamentarna sredstva, da se vendar enkrat uresniči ti stari upravičeni delavski postulat.

Domače vesti.

Cesarjev rojstni dan. — Včerašnje praznovanje cesarjevega rojstnega dne se je pričelo s slavnostnim zvonenjem zvonov. Na vse zgodaj jutraj se je vršil mirozov godbe tukajšnjega 32. pešpolka po mestu. Ob 5 jutraj je obrežna baterija pri svetilniku izstrelila 24 strel in na gradu so razobesili cesarsko zastavo. Vsa javna poslopja, konzulati, tedje in pristanišče in mnoge privatne hiše so razobesile zastave.

Ob 9 dopoldne se je pričela v slavnostno okrašen katedrali Sv. Justa slovesna služba božja s „Te deum om“, katero je maševal škof dr. Karlin ob asistenci vsega stolnega kapitlja. Službi božji so prisostvovali med drugimi: Njena c. kr. Visokost nadvojvodinja Marija Josipina v spremstvu svoje dvoritelje grofice Attems-Helligenkreuz in dvoritelja majorja grofa Salma, Njegova Jasnost namestnik princ Hohenlohe, ekselencija predsednik višjega deželnega sodišča Jacopig, brigadir Hinke, baron Koudelka, župan dr. Valerio, konzularni zbor, itd. itd.

Po službi božji se je, kakor vsako leto, vršil pri namestništvu sprejem oseb, ki so prišle povodom cesarjevega rojstnega dne čestitat. Zglasili so se na namestništvu: msgr. škof dr. Karlin, župan dr. Valerio, podpredsednik trgovske zbornice Scaranaga, državni poslanec Spadaro, načelniki cerkvenih občin in zastopniki raznih organizacij; konzuli so oddali na namestništvu svoje vizitke.

Na vežbališču velike vojašnice se je vršila za tukajšnje posadko služba božja na prostem. Ob 2 dopoldne se je na krovu parnika „Gablont“ na pomolu Sv. Karla vršil diner, h kateremu je namestnik princ Hohenlohe povabil vse načelnike državnih in avtonomnih oblasti in veliko število drugih oseb.

Smrtna kosa. Eno najčastitljivejših narodnih družin naše okolice je povila neizprosna smrt v globoko žalost. Včera popoldne je zatisnila svoje celi večni v sen gospa Marija Pogorelčeva, soproga trgovca in posestnika na Greti, gospoda Antona Pogorelca — našega edinega zveznega bojvodka in onih časih, ko se je ta del naše okolice zdel izgubljen za slovensko stvar — in mati gospoda Janka Pogorelca, ravnatelja hrvatske štedionice v Trstu. — Užaloščenim družinam Pogorelec-Bandel-Hendel izrekamo najiskrenejše sožalje na tej britki izgubi.

Državna policija v Ljubljani se je etabilirala kakor da ni pozvana v varstvo miru, reda in imetja, ampak v to, da bodi novo sredstvo v širjenju in utrjevanju nemškega vpliva in moči v naši osrednji pokrajini slovenski, torej kakor sodruštva Schulvereine, Südmarke itd., kakor se že imenujejo ta nemška „obrambna“ društva. V ta namen, niso prav nič gledali na jezikovno kvalifikacijo uradnikov, ki so jih poklicali v Ljubljano. V jezikovnem pogledu so uredili državno policijo v Ljubljani tako, kakor da je to čisto nemško mesto. Zdi se pa, da stvar vendar ne gre, kakor so si mislili. Iz Ljubljane nam poročajo namreč, da mora policijski koncipist Rudolf Juncowicz zapustiti Ljubljano in oditi v Celovec, ker je mož radi nepoznavanja slovenskega jezika nesposoben za službovanje v Ljubljani. Na njegovo mesto pride koncipist Srečko Brezigar iz Trsta.

Alt dejstvo ostaja, da je že poskus izključno nemške uredbe varstvene oblasti v slovenskem mestu nekaj nezastisljivega in preznačnega za sedanjí kurz notranje politike v Avstriji. Ponosno in drzno dviga vedaj nemštvo v Avstriji svoje glave, na nas pa je, da se vpremo temu sistemu z tobmi in nohti ter da se uklonejo pod faktičnimi narodnostnimi razmerami v smislu državnih zakonov, pravic narodov in tudi

praktične potrebe, da se upremo razmeram, ob katerih daje že samo nemško rojstvo in nemško mišljenje kvalifikacijo za javno službovanje v slovenskih kraljih.

Kdo plačuje železnice? Iz železničarskih krogov smo prejeli: Kakor znano, so Nemci najohotnejši in najpredzrejši potniki. Nikdar niso siti, nikdar zadovoljni. Vsak bi hotel imeti svoj kupe, vso ugodnost, a kljub temu se ti huduje nad slabo upravo železnice itd. Ako je stopil v kupe, recimo, naš dobrodušni kmetič, ga tak-le oholet pogleduje po strani, kakor da je prišel bogve kak lopov, plačal pa je ravno tako dobro, kakor drugi in še več, nego dotični Nemec.

Kajti Nemec ne vozi rad, ako nima znane vozne cene. Kakor znano so po vseh železniških direkcijskih samih Nemci in ti fabricirajo brezplačne vozne listke za se za sestro, ženo, za znanca in za znanke, za znanca ženo itd. In če nimajo prostega lista, pa imajo vsaj znižano ceno.

Kako vse drugače so naši Čehi, Slovenci, Poljaki, Rusi, posebno Rusi. Ti imajo vsi samo civilne listke, sicer morda res največ tretjega razreda, (Poljaki in Rusi), pa zelo pogosto v 1. ali 2. razredu, ali vsikdar je plačana vsa svota, nič ni znižanega.

In vendar imajo ti Nemci vso pravico, med tem, ko je Slovenec pri železnici zasramovan. Sprevednik ga čisto niti ne razume, ker je tujec. Železnica teče po slovenskih tleh; Slovenec plačuje, kar gre, Nemec se vozi na njegov račun in ga še zasramuje.

O, ti nesrečna ponižnost: kako dolgo še boš puščala stroliti svojo kožo?

Kake čase so preživljali tržaški Slovenci v nedavni minulosti, naj predloži mlajši generaciji sledeča reminiscenca.

V včeršnjem članku pod naslovom „Tržaški Italijani leta 1866. in danes“ dokazujemo, da sta današnji radikalizem in intoleranca nasproti Slovincem umetno privzgojena tržaškemu ljudstvu tudi s pomočjo bivših cesarskih namestnikov.

Članek se je tu dotaknil rane, ki je tržaške Slovence ljuto bolela. Da, bilo je časov, ko tržaški cesarski namestniki niso bili nič drugega, nego izvrševalni organi volje in zahtev italijanskih voditeljev. Bili so jim na uslugo vsem. Tudi zakone so interpretirali tako, da so služili Italijanstvu. Ali bilo je tudi slučajev, ko se jim ni zdelo potrebno, da bi varovali vsaj videz zakonitosti in ko- rektnosti.

Volilni komisariji po Istri so imeli na pr. nalog, da so, ko so italijanske volilne komisije uganjale največje volilne sleparije — gledali skozi okno in da tako niso nič videli. S takimi triki, izogibajoč se torej po zakonu predpisanih jim dolžnosti, so c. kr. komisariji omogočali italijanske zmage po slovenskih kraljih. Posebno drzno se je to prakticalo nekda v političnem okraju poročnem za časa ... pa pustimo imena po oni znanosti: De mortuis nil nisi bene! — Nečemo metati kamenja na grobove, da si bi bilo to razumljivo in več nego opravičljivo.

Le eno reminiscenco iz obilice pregrenkih spominov naj oživimo tu, da si nje avtor tudi že leži pod zemljo. Prekarakteristična je in prepoučna za spoznavanje bojev, ki jih je moralo biti tržaško Slovenstvo za svoj nagli obstanek, za vsako mrlico svojega prava in za v državnih zakonih fundirano pravo vsakega naroda do svobodnega uveljavljanja v konstitucionalni državi, kar je bila Avstrija že tedaj. In tudi tedaj je naš Trst pripadal k Avstriji in so tudi za tržaško ozemlje veljali avstrijski ustavni zakoni.

Bilo je v časih Rinaldinjevega nemestnikovanja, ko je pokojni Ivan Naberger stal na čelu naši borbi. Bila je neka seja mestnega sveta, ki je pa obenem tudi deželni zbor. Morda je bila tudi seja deželnega zbora (ne spominjamo se več natančno), torej zakonodajnega zastopa. Kakor je bilo tedaj običajno, so v zbornici in na galeriji besede vse furije sovraštva proti Slovincem. Tedaj se je zgodilo nekaj nezasiščenega. Galeriji niso bile dovolj huronsko kričanje in najumazaneje psovke, marveč so začeli padati z galerije proti slovenskim zastopnikom razni predmeti — okvirji, ključji itd. Eden teh projektlov je tudi faktično zadel pokojnega okoliškega zastopnika Alojzija Gorinpa. S kanbalskimi dejanskimi napadi, z brahijalno silo, so torej hoteli ovirati slovenske zastopnike na izvrševanju od ljudstva poverjenega jim mandata. Bilo je to torej nasilje proti zakonu, proti ustavnim pravicam, a tudi krvavo žaljenje vsega slovenskega prebivalstva v občini-provinciji. A kdo je pozval v prvi vrsti, da čuva te zakone? Menda c. kr. namestniki. V vsaki urejeni, pravni državi bi tak škandal vzdramil vrhnege zastopnika državne oblasti v deželi k energičnemu činu. Ni pa vzdramil tedanje go-

spode v namestništveni palači tržaški. Narobe! Še veselili so se, kakor je dokazal sprejem slovenskega odposlanstva radi teh dogodkov. Slovenski zastopniki so poslali k tedanjemu namestniku Rinaldinju deputacijo s pohlevno prošnjo, naj bi on se svojo avtoriteto poskrbel, da bi se taka surova nasilja ne ponavljala več. Sedaj pa čujte: kakov je bil odgovor: „Ja, was verlangen denn die Herrn von mir? Soll ich den über ihren Köpfen einen Regenschirm ausspannen?“ (Kaj zahtevajo gospodje od mene? Mari naj razpne dežnik nad njihovimi glavami?)

Tako so odgovarjali cesarski namestniki na prošnje v zaščito — parlamentarnizma! Z neverjetnim cinizmom v svojem odgovoru je priznal cesarski namestnik: „Ja soglašam z divjaštvom razpaljenega narodokamoraškega sovraštva, da si to sme svobodno izbirati svoja sredstva, da stoji pod patronanco vrhnege državnega zastopstva v deželi.“

Ta reminiscenca in pa dejstvo, da so dra. Rybář nekoč z brahijalno silo pahnil iz zbornice, govorila sodobnikom v pouk, kako grozne čase je moralo v nedavni minulosti preživljati tržaško Slovenstvo in proti kakim razmeram so se morali boriti njegovi zastopniki, ko je trebalo ne le velike ljubezni in zvestobe, ampak tudi velikega osebnega poguma njemu, ki je hotel vstrajati v tej borbi. In vstrajali so!

Oživili smo te reminiscence posebno na adresu mlajše generacije, ki tako rada zančljivo govori o delu njih, ki jih tudi taki hudi časi s tako podivjanimi razmerami aiso uklonili.

Narodni poslanci med svojimi volilci. V petek popoldne sta obiskala svoje lonjerske volilce gospoda deželna poslanca, oziroma mestna svetovalec II. okoliškega okraja, gg. dr. O. Rybář in Josip Negode (g. dr. Josip Pertot je bil zaradi in se je opravičil). Lonjeri so svoja novovoljena zastopnika sprejeli prav pri- srčno in slovesno: toliko ob prihodu kolikor ob obhodu so pokloni topli in pri sprejemu kakor pri slovesu je svirala v pozdrav in slovo domača godba. Pri sprejemu je podala mala Čokova vsakemu poslancu po en šopek izbranega cvetja. Na to se je vršil sestanek v gostilni „konsumnega društva“. Dvorana je bila natlačena polna. Prav ganljivo je bilo videti, kako zaupno so domači možje priselili k mizi g. poslancev, ki sta se z njimi prav po domače prijateljski porazgovarjala.

Pozdravil je navzoče poslance in Lonjerce tajnik polit. društva, g. dr. I. M. Čok, ki je povdarjal, kako pomembna je bila zmaga pri zadnjih volitvah v II. okoliškem okraju, kjer so nasprotniki napeli vse moči, da nam iztržejo ta okraj iz rok. Toliko večja je vsled tega zasluga narodnih volilcev tega okraja, toliko večja pa dolžnost poslancev, da se živo zavzemajo za njihove interese.

Povzel je na to besedo g. dr. Rybář, ki je v poljudnih besedah — kakor je njemu lastno — označil naše stališče proti Italijanom in socialistom, omenjal težkoč, ki se stavlja na pot slovenskih poslancev pri vršenju njih dolžnosti, ter je vsled tega opozarjal na dolžnost volilcev, da olajšajo svojim zastopnikom delo s tem, da zvesto stojijo za njimi.

„Dosti nismo mogli doseči“, je dejal govornik, „pa z vstrajnostjo in edinstvo nam bo mogoče premagati vsako oviro.“

Po burnem odobravanju, ki je sledilo tem besedam, se je oglasil k besedi poslanec g. Josip Negode, ki je v daljšem govoru pojasnjeval, da moramo dvigniti svoj trgovski in obrtni stan. Le če se gospodarsko dvignemo, bomo kos svojim volilnim nalogam, ki nas čakajo. — Način prednashanja g. Negode je povsem domači, zato pa ravno tem bolj prisrčen, iskren in segajoč globoko v dušo naših ljudi.

Navdušenje navzočih obilnih Lonjercev je bilo veliko, razpoženo slovesno. Prepričanje, da so izbrali za res moč, ki z njimi čutijo in ki imajo resno voljo se potegovati za njih interese, jih je privedlo do tega. — Cel čas, pred govorom, med in za njimi sta se vrstila v plemeniti medsebojni tekmi: domače pevsko društvo „Zastava“ in domača godba „Volarič“.

Zares lep in zvišen je bil ta narodni praznik. In dobro je, da se ob tej priliki povdarja, da se imamo za vspehe tržaških Slovincem predvsem zahvaliti dejstvu, da

Avtomobil

z dvema sedežema, skoro nov, se takoj po ceni prodaja. Kje? pove INSERTATNI ODDELEK EDINOSTI pod števil. 1750.

POHIŠTVO

SOLIDNO : : ELEGANTNO
 PO ZMERNIH CENAH
RAFAELE ITALIA
 TRST - VIA MARGANTON - 1888

Mnenje gospoda dr. J. Mihočnovića, Križevci.

Gosp. J. SERRAVALLO

Trst.

Rad in z veseljem ustrezam Vaši želji in Vam lahko rečem, da ne rabim prvič Vašega izdelka Železnato kina-vino Serravallo. Že leta ga uporabljam v svoji praksi kot edino sredstvo, s katerim dosegam najboljše uspehe tako pri odraslih, kakor pri otrocih in dovoljujem si izjaviti, da mi je od mnogih kininskih in železnatih vin, vino Serravallo izborna služila, zato ga rad predpisujem in s tem pomagam svojim pacientom. Jaz smatram to za stvar vesti in uporabljam samo to zdravilo, v katerem se lahko prepričam, da pomaga mojim bolnikom. Zahvaljujem se Vam za pošiljatev vina Serravallo za mojega sina, ki ga je jemal z uspehom.

KRIŽEVCI, 29. novembra 1912.

Dr. MIHOČNOVIČ.

Restavracija „Alla bella Trieste“

(Karel in Veronika Tusehak)

ulica Molin grande št. 4 (Ljudski vrt).

Vedno mrzla in topla jedila. — Dobri obedi in večerje. — Dunajska kuhinja. — Izborna štajerska, istrska vina, teran. — Razna vina v steklenicah. — Prvovrstno puntigamsko pivo iz soda. — Zmerne cene, skrbna postrežba. — Vsako soboto ob 8 zvečer koncert na citre

PARNA pralnica, čistilnica na suho ALBIN BOEGAN barvarnica

ulica Farneto števil. 9, Trst.

Ženske, moške in otroške obleke, toalete, uniforme, prevleka pohištva, preproge, kožuho-vina, perje, rokavice itd. itd. se barvajo in čistijo na suh način najnatančneje in naj-skrbneje po najnižjih cenah v centrali ul. Farneto števil. 9 in tržaških podružnicah ulica dell' Istria št. 12 in ulica Belvedere št. 49 ter v podružnici v Gorici, ulica del Teatro št. 14.

:: NADOMESTILO ::

KAVA KAVA

PERL

naravno pečen čist bob s finim okusom in jako izdaten v uporabi Kron 1.96 kilogram.

Poštarne pošiljke 5 kilogramov po povzetju franko v vsej Avstro-Ogrski.

The Caffee Sur Export

Trst I/233.

Novosti za pomlad in za poletje!

Moške obleke iz sukna, kamgarna, zadnje novosti . . . . . od K 15—48

Deške obleke iz sukna, kamgarna, zadnje novosti . . . . . od K 10—32

Otroške obleke od 3 do 12 let od K 3—18

Velika zaloga suknjenih hlač . . . . . od K 4—14

kotlonastih hlač od K 2—20—5

Največja zaloga blaga zadnjih no-vesti

:: Sprejemajo se naročila po meri ::

Specialiteta: delavne obleke, srajce

spodnje srajce itd. itd.

Samo v dobro znani trgovini

„Alla città di Trieste“

ulica Giosué Carducci (ex Torrente) št. 40.

Kupujte Narodni kolek!

Žalosti potrtem srcem javljamo sorodnikom, prijateljem in znancom pretužno vest, da je naša ljubljena mati, tašča in stara mati, gospa

MARIJA POGORELEC ROJ. BANDEL

danes popoldne po kratkem bolehanju v 69. letu svoje dobe mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice se bo vršil v torek, dne 19. t. m. ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti na Greti na barkovljansko pokopališče

BARKOVLJE - GRETA, 18. avgusta 1913.

Žalujoče družine:

Pogorelec - Bandel - Hendel.

Novo pogrebno podjetje, Corso 47.

12 vin. za 2 delavni uri

je gotovo malo. Zakaj odlašate še dalje in si ne kupite za poskušnjo 12 vinarški zavoj pralnega izvlečka „Ženska hvala“? Če namočite z njim perilo čez noč, si pribrihanite nekaj ur dela, kajti: če je „Ženska hvala“ nesnago temeljito razkrojila, odide s toplo vodo in SCHICHT-ovim milom sama od sebe iz perila.

stoje naši voditelji z ljudstvom v vednem stiku. V tem dejstvu tiči: skrivnost, ki je raznim drugim strankam, zlasti tudi na Slovenskem, nepoznana. Ta skrivnost pa mora še nadalje ostati glavno sredstvo našega narodnega dela v Trstu, ker le v tem leži ona odkritosrčnost in poštenost, s katerim se slovenska narodna stranka v Trstu odlikuje.

O naši zvesti zaveznici Nemčiji piše „Venkov“, glavno glasilo čeških agrarcev:

„Nebelunška zvestoba je dobila hudo razpoko. Danes se spominjajo na Dunaju, kako nehvaležnost dobivajo za to, da so leta in leta zapirali oči sprčo dejstva, da so centrifugalni (nemški) elementi Češke ostenativno romali v Nemčijo, kamor so hodili po navete in na ta način ponizovali habsburško monarhijo. Danes morda uvidevajo na Dunaju, kako usodno pogreško so napravili, ko so v lili odbili ponudbe angleškega kralja Edvarda VII., ki je hotel tedaj osvoboditi našo državo iz jarma Hohenzollernov. Danes vidijo tu na Dunaju, komu so koristili, ko niso hoteli na izganjanje neslovenskih delavcev iz Nemčije odgovoriti z ostro revanšo. In danes je morda tudi zadnji avstrijski diplomat prišel do uverjenja, da moramo mi zvezo z Nemčijo — ki se vedno utika v avstrijske notranje razmere — strašno drago plačevati: na eni strani z izgubo svoje politične veljave v Evropi, a na drugi strani s propadanjem našega eksporta in z veliko gospodarsko krizo! Zveza z Nemčijo se nam kaže danes kakor velik škodljivec vseh avstrijskih življenjskih interesov! Spominjajmo se le, da so radi te zveze slovenski narod v Avstriji dolga leta zapostavljeni, spominjajmo se nadalje, da je bilo radi te zveze brez vrednosti nemškimi šovenistom na Dunaju dovoljeno uganjati najhujše alotrije ter da je bil radi nibelunške zvestobe češki narod zagrenjen do skrajnosti — in potem smemo pač reči: sreča je, da je prišel končno trenutek streznjenja. Kajti to moramo pač smatrati kakor neizogibno, da vsaj sedaj, po tem udarcu s pestjo v obraz, ki ga je Avstrija dobila od sosednje države, naši državniki pridejo do zavesti in se rešijo iz zmot in fantazmagorij ter da bodo iskali osvoboditve iz okov, v katere so bili utisnjeni toliko časa. Je sicer res težko za državo, da bi v sedanjih težkih razmerah v Evropi bila brez zaveznika. Ali potem pa je treba iskati tam, kjer veda namesto požrešnosti — odkritosrčnosti namesto zlobe — poštenje, in namesto zavratnosti — odkritost. V Nemčiji — kakor dokazano — vsega tega ni najti.

Pozor! Za veliko skupščino družbe sv. Cirila in Metoda so zglasnice in glasovnice odposlane vsem podružnicam, delegatom in pokroviteljem. Poslalo se ni le tistim, katerih naslovi so neznani. Zglasnice, ki so jih prejele podružnice, morajo imeti podružnični pečat (če ga ima podružnica) in biti podpisane od podružničnega prvomestnika in tajnika. Kjer se niso niso naznanili zastopniki pokroviteljske in delegati, jih mora tudi podružnični prvomestnik vpisati na zglasnico. Vsem drugim, katerih naslovi so zanesljivo znani, so se polmensko zglasnice pravilno spopolnjene poslane po pošti na dom. — Prečitajte vodstvena poljska in ukrepe na zglasnici. Kdor želi kakih nadaljnjih informacij, naj se obrne do 1. septembra na družbino vodstvo.

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslala mlada rodoljubka Franca Omladičeva, učenka 5. razreda v Braslovčah K 420. V nedeljo 3. t. m. so priredili otroci vasice Pešče pri Braslovčah svojo veselico in pridobili za družbo CM omenjeno svoto. Hvala dobri mladi Slovenki! G. Heller iz Nabrežine je nabral ob sestanku česticev novoizvoljenega poslanca g. svetnika Dominka K 1120. G. Zdenko Švigel je nakazal družbi K 2 najdenine. Gdč. Režika Eržen je poslala K 8, katere je nabrala gdč. Marjanca Trpin iz Ledin, pred odhodom v Ameriko, v gostilni g. Vinko Demšarja v Žreh. Imenovana je bila tudi članica in sotrudnica naše Ciril Metodove podružnice v Ledinah in upamo, da ostane družbi vdana tudi v daljni Ameriki. Iskrena hvala!

Tržaška mala kronika.

Trst, 18. avgusta.

Boj s tihotapci na Miramarski cesti. Zadnjič smo poročali o atentatu tihotapcev na finančnega komisarja Künzla na Miramarski cesti, ki je bil pri tej priliki na nosu in levem očesu nevarno ranjen. Kakor se nam sedaj poroča, je poškodba na očesu tako težka, da bo komisar, žrtev svojega poklica, zgubil levo oko. Včeraj sta bolnika obiskala v bolnišnici, finančni podravatelj, dvorni svetnik Fabbro in ravnatelj javnih skladišč Pederzoli in vrh tega še več drugih višjih dostojanstvenikov.

K tatvini pri zlatarju Bruniju. Mi chele Carlucci, ki je, kako smo predčersajšem poročali, skupno z rejnikom Donatom Capirutti ukradel zlatarju Bruniju na Corsu dve uri in dve zlati zapestnici, je bil včeraj na ukaz sodišča odpeljan v bolnišnico na opazovalnico.

Mrtvoud ga je zadel. Ko je prišel danes popoldne 30 letni delavec Konstantin Amaretti, uslužben pri trvdki Salom in Coer, v kavarno Rossetti, ga je nenadoma zadel

mrtvoud na možgane. Odpeljali so ga takoj v bolnišnico, kjer pa je že pol ure pozneje umrl.

Predrzen vlom. Preteklo noč je več neznanih tatov preplezalo zid, ki se nahaja pred vilo Jakoba Sartorija v ulici Besenghi, nakar so vlomili v hišo in preiskali vse štiri sobe. Odnegli so s seboj stensko nihalo uro, dragocen plašč iz kožuha in dve bukljki. V hiši sta se nahajala domača dekla in gospodarjev sin, ki sta takoj, ko sta zaslišala ropot, vstala in šla pogledat kaj je, a vlomilci so med tem že pobegnili. Policija vlomilce pridno zasleduje.

DAROV.

— CM podružnici na Vrdelci so darovali dne 13. t. m. mesto venca na grob pok. gospe Ani Godina, gg.: Stanko Godina 4 K, Ivanka Godina 3 K, Fran Godina 2 K, St. Godina 2 K, Antonija Godina 2 K; skupaj K 13.—

— V družbi veselih svatov v gostilni pri Križmančiču v Bazovici nabral gospod Albert Caharija 10 kron za družbo sv. Cirila in Metoda.

— Na željo gosp. Josipa Vatočca je darovala družina Vatovec za možko podružnico CM 30 K. Srčna hvala!

Vesti iz Goriške.

Bratno društvo „Narodni dom“ v Škrbini priredi plesno veselico dne 31. avgusta 1913. v prostorih narodnega gostilničarja Agricija Fakina v Škrbini št. 32. Čladi dobilek je namenjen v društvene namene. Pričakovati je obilne udeležbe.

Iz Temnice. Veselica, ki jo je priredilo bratno in pevsko društvo „Jenak“ iz Temnice dne 10. t. m. je uspela vsestransko popolno. Odbor društva si šteje v prijetno dolžnost, zahvaliti se tamburaškemu in pevskemu društvu „Svoboda“ iz Renč za prijazno sodelovanje in gneto podporo. Naši vrli Renčani naj bodo uverjeni, da jih bomo ob enakih prilikah podpirali po svoji moči. Iskrena hvala gospicam Angeli Jugovi iz Trsta in Olgii Stepančičevi iz Temnice za nabranih K 1140 in za blagohoten trud z razprodanje cvetic s skupičkom K 1448. Iskrena hvala tudi vsem dobrotnikom za darove oziroma preplačila.

Vesti iz Istre.

Zaupni sestanki „Političnega društva za Slovence in Hrvate v Istri“. Dne 4. septembra ob 11 predpoldne se bo vršil v Dekaniji v prostorih „Konsumnega društva“ sestanek zaupnikov političnega društva iz sodega okraja Koper.

Dne 16. istega meseca ob 11 predpoldne pa v Podgradu v „Narodnem domu“ za sodni okraj Podgrad.

Opcenarjamo že sedaj zaupnike na te sestanke, za katere dobe še posebej povabila po pošti. Pričajo naj gotovo, da se pogovore o narodnih naših stvareh in polče temelj novemu delu.

MORANA je pripoznano najbolje sredstvo za uničenje sten in drugega mrčesa. Dobiva se po raznih mroditelnicah in pri zaglatelju Skrinjar, Ferriera 37, I. 1632

Priporočila se cenj. občinstvu Buffet v ulici Ghega št. 8. Točijo se prvovrstna vina in pivo.

Rudarje išče premogokop „Adrija“ v Britofu pri Divači. 1785

Išče se spretna kuharica. Naslov pove Inzeratni oddelek Edinosti. 1782

Služabnika večšega slovensčine in nemščine, za van dele, snajenje, raznašanje lejakov išče Kinematograf Ideal, Ljubljana. (1770)

Anton Žerjal - Trst

priporočila svoje

trgovine jestvin

ulica Commerciale 18. a podružnica ulica Istria 66 (Carbola zgoraj). - Prodaja se žito, oves, koruza in raznovrstne otrobi ter moka tudi na debelo.

Preselitev trgovine!

Naznanjam slavnemu občinstvu in cenjenim odjemalcem v mestu in na deželi, da sem preselil svojo trgovino jestvin iz ulice Petronio v ulico Media št. 8 in se priporočam uljudno za nadaljni obisk. - Z odličnim spoštovanjem

J. POČKAJ.

Nova zaloga

šip, posodja in kuhinjskih potrebščin

Trst, Istrska cesta (Via dell'Istria) št. 67.

Namešča osebno stekla in brezplačno. Velika izber za gostilne in krčme. Cene zmerne.

Velika zaloga v Trstu

Najcenejše ograje iz žične mreže, pohištvo železno in iz medi

dobavlja, kakor je dokazano, trdka

VALENTIN BERGMAN GRADEC

Podružnica Trst ul. Nuova št. 27.

Tel. 19-79. Cenik št. 1 zastoj.

Prodajalnica ur in dragocenosti

G. Bucher

(ex drag Dragotina Vekjeta)

Trst (nasproti prejšnje prodaj. D. Vekjeta) Corso št. 36.

Bogati izbor stekla, srebrne, dragocene in lesne ur. Kupuje in menja stare ure in tudi grebo s novimi predmeti. - Sprejema škrbe in popravlja vsakovrstne ure, stekla, srebrne, kakor tudi šopne ure. DELO SOLIDNO. CENE ZMERNE.

Dnevnik „Edinost“ v Trstu

je izdal in založil naslednje knjige:

1. **VOHUN**. Spisal I. F. Cooper. — Cena K 1'60.
2. **TRI POVESTI GROFA LEVA TOLSTEGA**. — Cena 80 vin.
3. **KAZAKI**. Spisal L. N. Tolstoj. Poslovenil Jos. Knaflič. — Cena K 1'60.
4. **PRVA LJUBEZEN**. Spisal Ivan Srgjejevič Turgjenjev. Poslovenil dr. G. Gregorin. — Cena 1 K.
5. **POLJUB**. Povest iz gorskega življenja češkega ljudstva. Spisala Karolina Světa. Poslovenil F. P. — Cena 80 vin.
6. **BESEDA O SLOVANSKEM OBRADNEM JEZIKU PRI KAT. JUGOSLOVANIH**. (Malo odgovora na škofa Nagla posloveno pastirsko pismo v pouk slov. ljudstvu.) — Cena 30 vin.
7. **IGRALEC**. Roman. Iz spominov mladosti. Ruski spisal E. M. Dostojevskij. Poslovenil R. K. — Cena K 1'60.
8. **JURKICA AGICEVA**. Spisal Ka Sandor-Gjalski. Prevel F. Orel. Cena K 2
9. **UDOVICA**. Povest iz 18. stoletja. Napisal I. E. Tomič. Poslovenil Stefan Klavs. — Cena K 1'60.
10. **JUG**. Historičen roman. Spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil H. V. Cena K 3.
11. **VITEZ IZ RDEČE HIŠE**. (Le Chevalier de Maison rouge.) Roman iz časov francoske revolucije. Spisal Aleks. Dumas star. Prevel Ferdo Perhavec. — Cena K 2'50.

Vse te knjige se dobivajo v tiskarni „Edinost“, v Slovenski knjigarni Jos. Gorenca v Trstu in v vseh knjigarnah po Slovenskem po povzetju ali proti naprej poslanemu znesku. — Za poštnino posamezne knjige je poslato 20 vin. več.

ANTON BARUCCA

MIZARSKI MOJSTER

Trst, ulica San Francesco d'Assisi 2

Specialist za popraviljanje roulet na oknih.

Na željo se menjajo pasovi in zmeti, za popravila in se se bolj konkurenca.

L. TERZON

zaloga olja jesiha in mila. Trst, ul. Sette Fontane 12. Najfineje namizno olje, priporočljivo za one, ki trpe na želodcu. - Steklenica pol litra kron 1'60.

Odlikovana tovarna sodavice

ADRIJA Sv. Ivan pri Trstu,

Via S. Cillino št. 541 (edina slovanska in izven kartela) Tel. 566.

se priporoča najtopleje slovanskim gostilničarjem, kavarnarjem in drugim odjemalcem sodavičarskih izdelkov v mestu in okolici.

UNIFORME

za enoletne prostovoljce, kakor tudi vsake branže in elegantne civilne obleke solidno in ceno izvrhuje po meri

Parteder & Rupp

ul. G. Carducci (obč. kioski).

HELVETIA

Velika zaloga gramofonov

Trst, — ulica Barriera vecchia 19.

Vedno v zalogi velika izber slovenskih in hrvatskih plošč od kron 250 naprej. Vedno nove plošče najboljših vrste. Gramofoni na obroke.

Pomladansko zdravljenje

je najbolje s krištilnim

„čajem iz tisočroč“.

Obenem je to tudi izborna sredstvo proti ščipanju v želodcu, hemoroidom itd. itd. Zavej za 12 dni z navodilom za eno krono se dobiva edino v od ikovani lekarni

„Al due Mori“ dr. A. Praxmarerja Veliki trg, mostna palača. Telefon 337. Če se pošlje K 110, se odpolija po pošti z obratno pošto poštnine prosto. VARUITE SE PONAREDEB!

AGO

čevlji brez šivanja in žeblijev

Izvršuje edino le

Franjo Cink v Trstu

ulica Cecilia Rittmeyer št. 12.

Izvršuje tudi vsako drugo naročilo točno in ceno. — Na zahtevo pride tudi po naročila izven mesta.

ZALOGA OBUVALA

In lastna delavnica

PAVEL VISINTINI

Trst, ul. G. Carducci 27.

Podružnica: ulica Riborgo št. 28.

Velika izber moških in ženskih čevljev. Poprave se izvršujejo točno in solidno po zme. ih sonah

Prva slovenska mirodilnica

v Trstu

Alojz Saletelj

ulica Carradori 18, v bližini gostilne MDO.

Zaloga barv, čopičev, mrežio za plin, predmetov iz gumija, sveč, mila, parfumov, mineralnih vod itd.

„Obrtniške društvo“ pri Sv. An

tik tramvajske proge

priporoča slav. občinstvu svojo znano

GOSTILNO

kjer se toči izvrstno belo in črno vino ter :: DREHERJEVO PIVO.

Izvrstna domača kuhinja

Priporoča se za obilen obisk VODSTVO.